Työllisyys- ja työehdot osasto/PV **26.4.2016**

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

VNS 3/2016 vp

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2017 - 2020

TEM:in viimeisimmän työllisyyskatsauksen mukaan (26.4.2016) työttömien määrä on alentunut viimeisen kuukauden aikana. Kasvua on kuitenkin tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna ja työttömiä työnhakijoita on 351 000. Huolestuttavinta työttömyyden kasvussa on työttömyysjaksojen pidentyminen ja etenkin pitkäaikaistyöttömien määrä. Yli vuoden työttömänä olleita on jo 122 600. Näiden, usein heikossa asemassa olevien, ihmisten määrä on kasvanut viimeisten vuosien ajan hurjaa tahtia. Vuoden sisällä 19 400 ihmisellä.

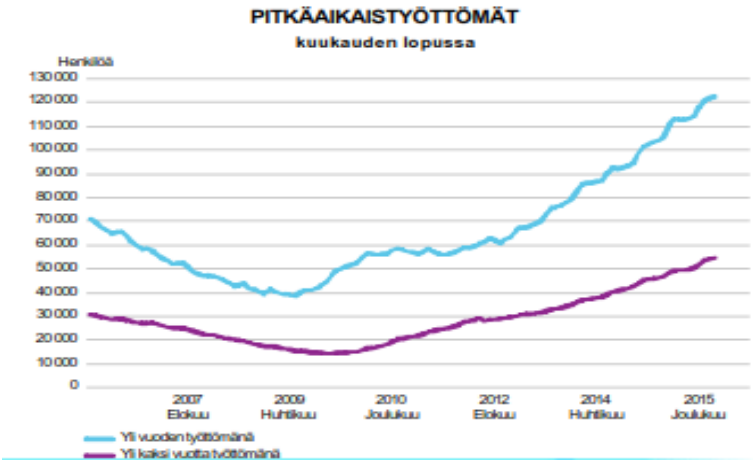

Lähde: TEM työllisyystilasto

Työvoimapolitiikka

Huonosta työllisyystilanteesta huolimatta hallitus näyttää pysyvän leikkauspäätöksissään ja vähentää työllisyysmäärärahoja 110 miljoonaa tällä hallituskaudella. Lääkkeeksi omiin päätöksiinsä hallitus hakee nyt lisärahoitusta työllisyystoimiin osin kehysten ulkopuolisista työttömyysturvamenoista.

Valtion rahoittamia työttömyysetuuksia käytetään vuosien 2017 ja 2018 aikana uuden liikkuvuusavustuksen, palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen. Koska kyseessä on kustannusneutraali ratkaisu, rahoitusmallin uudistamisen myötä TEM:in työllisyysmäärärahoista siirretään STM:n työmarkkinatukimenoihin 151 miljoonaa vuonna 2017 ja 143 miljoonaa euroa vuonna 2018. Suurin osa palkkatuesta ja starttirahasta rahoitetaan näinä vuosina STM:n momentilta.

Työllisyysmäärärahoista rahoitettavaksi jää osa korkeimmista palkkatuista sekä ei-työttömien starttirahat. Säästökohteita on haettu mm. palkkatuetun työn vähentämisestä kolmannella sektorilla. Viime vuonna nämä tahot työllistivät 8 500 yli kaksi vuotta työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä. Pitkäaikaistyöttömyyden yhä kasvaessa

säästökohde ei ole oikea. Muuta tukea näiden työttömien palveluihin ei ole kehyksissä myöskään osoitettu.

Työllisyysmäärärahojen lisäämiseen, tai leikkausten paikkaamiseen, haetaan rahoitusta poistamalla kulukorvaukset omaehtoisesta koulutuksesta työttömyysturvalla. Näistä säästyvät 22 milj. v. 2017 ja 30 milj. v.2018 siirretään palkkatuen ja starttirahan rahoitukseen.

SAK ei kannata kulukorvausten leikkaamista omaehtoisesta koulutuksesta. Kun näin näytetään kuitenkin tehtävän, olisi syytä kiinnittää huomiota koulutukseen kannustamisessa. SAK on ehdottanut työttömien omaehtoista kouluttautumista työttömyysetuudella helpotettavan määräajaksi luopumalla TE-toimistojen arvioinnista koulutustarpeen ja omaehtoisen opiskelun edellytysten täyttymisestä.

Hallitus arvioi työllisyyspaketin julkaisemisen yhteydessä rahoitusuudistuksella pystyttävän työllistämään 10 000 uutta työtöntä. Samaan lopputulokseen olisi voitu päästä myös ilman työllisyysmäärärahojen leikkauksia, sillä työllistettyjen määrä on viimeisen vuoden aikana vähentynyt yli tuon määrän. Palkkatuilla ja valtiolle työllistettyjä sekä starttirahan saajia oli maaliskuun lopussa noin 20 000 eli 12 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Työttömyysturvan käyttäminen aktiivitoimiin paikkaa siis työllisyysmäärärahojen leikkauksia, mutta antaa samalla rahoitukseen joustavuutta. Palkkatuen ja starttirahan määrärahat eivät muutosten myötä lopu kesken vuotta, kuten on viimeisten vuosien ajan käynyt. SAK mielestä uudistus on tästä syystä kannatettava ja antaa mahdollisuuksia työttömien työllistämiseen.

Maahanmuutto

Turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttoon liittyvät kustannukset jakautuvat monille hallinnonaloille ja menoarvioita on edelliseen kehyspäätökseen verrattuna nostettu. Kustannusarviot perustuvat tilanteeseen, jossa turvapaikanhakijoiden määräksi arvioidaan jo tästä vuodesta alkaen vain 10 000 ihmistä vuosittain.

SAK:n näkemyksen mukaan arvio on tehty alakanttiin, sillä viime vuonna Suomeen tuli vielä runsaat 32 000 turvapaikanhakijaa. Liian alhaisilla arvioilla todelliset kustannukset voivat olla huomattavasti korkeammat. Myös kuntien saamat kotouttamisen määrärahat ovat jo nyt jäljessä todellisista kustannuksista.

Hallituksen arvion mukaan noin kolmannes turvapaikanhakijoista saa oleskeluvan. Heidän osaltaan TE-toimistojen toimintamenojen määrärahaa nostetaan 1,4 miljoonaa euroa v. 2017 – 2020. Huomattava kuitenkin on, että aiempien linjausten mukaan näitä toimintamenoja tullaan samaan aikaan vähentämään, eikä TE-toimistoissa ei ole riittävästi resursseja palvella edes nykyistä työttömien määrää.

Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä myös julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin tulee kohdistumaan lisääntyvää tarvetta. Kotouttamiskoulutukseen osoitettavat lisäpanostukset tulevat SAK:n näkemyksen mukaan tarpeeseen.

Työllisyys- ja työehdot osasto/PV **26.4.2016**

Harmaa talous

Ulosottolaitokselle osoitetaan kehyksissä talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan yhteensä 1,3 milj. euron vuotuinen jatkorahoitus vuosille 2017 - 2019. Lisäresursseilla mahdollistetaan muun muassa harmaan talouden torjunnan säilyttäminen nykytasolla sekä liikennevalvonnan tehostaminen.

SAK pitää hyvänä, että hallitus on nostanut uutena teemana esiin korruption. Sen osalta olisi kuitenkin tarpeen kertoa, miten korruptiota torjutaan. Yksi tehokkaimmista keinoista on epäkohdista ilmoittajien suojelun täsmentäminen laissa.

Hallitus julkisti huhtikuussa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian vuosille 2016 - 2020. Strategiassa myönnettiin tarve erilliselle harmaan talouden torjuntaohjelmalle, joka on nyt saatujen tietojen mukaan vihdoin luvattu valmistella. SAK painottaa ohjelmallisen torjuntatyön mahdollisimman pikaista jatkamista.

Viime vuoden lopulla päättyneen edellisen torjuntaohjelman tärkein saavutus oli SAK:n näkemyksen mukaan laki veronumeron käyttöönotosta rakennusalalla. Nyt veronumeron käyttöä tulisi laajentaa muillekin aloille.

SAK:n mielestä Suomeen pitäisi saada myös aito ketjuvastuu, jossa alihankintaketju ottaa itse vastuuta porras portaalta. Nykyisin tilaajavastuun katsotaan olevan kunnossa, kun tilaaja on hankkinut lain edellyttämät tiedot. Laki lisää näin tietämystä sopijaosapuolten toimintahistoriasta, mutta ei niinkään veronmaksusta sopimuksen käynnistävässä hankinnassa.

SAK:n kolmas kärkitavoite harmaan talouden torjunnan osalta on tyyppihyväksyttyjen kassakoneiden käyttöönotto palvelualoilla. Koneiden muistista voitaisiin aina tarvittaessa tarkastaa, vastaako myynti kirjanpitoa. Esimerkiksi Ruotsissa ilmoitettu myynti nousi tyyppihyväksyttyihin kassoihin siirtymisen jälkeen viisi prosenttia. Vastaava menettely on jo käytössä tai sitä valmistellaan myös monissa muissa maissa.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry